

Het voorbereiden van de charters uit de collectie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG) ter digitalisering

door Anne Roos en Thekla Ahrens (boek- en papierrestauratoren)

Een van de deelcollecties die wordt geconserveerd en gedigitaliseerd zijn de charters. Dit is een zeer diverse oorkondeverzameling van ruim 160 stuks. De oudste dateert van 1259, de jongste uit 1815. De meeste charters zitten opgevouwen in bruine enveloppen. Omdat het perkament waarop ze geschreven zijn niet zomaar uit te vouwen is na al die eeuwen, moeten ze zeer zorgvuldig worden gevlakt. Zo kunnen ze straks veilig worden gedigitaliseerd en weer gelezen worden.

Als boek- en papierrestauratoren kregen wij de opdracht om de charters te vlakken, schoon te maken en te repareren. Daarna verpakken we ze in speciale archief charterdozen.

De charters die uit de enveloppen komen zijn vaak erg vuil, eeuwen lang stof ander vuil heeft zich onder andere in de vouwen verzameld. Dit maken we oppervlakkig schoon met een zachte kwast en speciale droge spons.

Daarna worden ze gevlakt door heel langzaam de luchtvochtigheid toe te laten nemen in een afgesloten ruimte, waardoor ze als het ware ontspannen en de strakke vouwen weer soepel worden. Bij het ene stuk perkament gaat dat vrij snel, het andere (dikkere) perkament veel langzamer, zodat je per charter steeds moet controleren wanneer het soepel genoeg is. Elk stuk perkament (immers een dierenhuid, meestal van geit of kalf) reageert weer anders en soms zijn er pigmenten gebruikt, zijden linten en houten doosjes voor zegels die niet vochtig kunnen worden. Als de charter uit de vochtkamer gehaald kan, wordt deze tussen dik wolvilt onder gewicht gelegd.

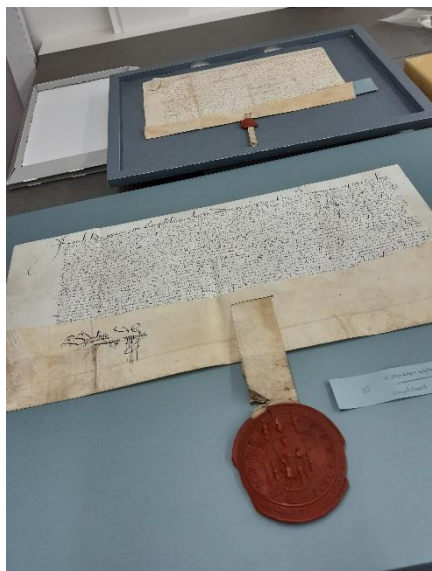

De zegels steken uit, die kunnen niet onder gewicht liggen. Zogenoemde zegelstaarten (strookjes perkament waar de zegels aan vast zitten en door de charter heen geregen zijn) moeten vaak nog apart worden schoongemaakt en gevlakt.

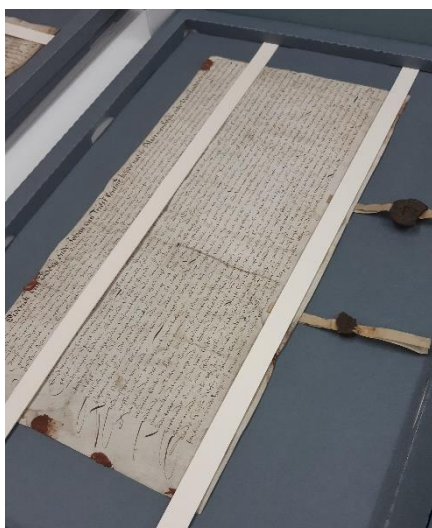

Na enkele dagen is de charter vlak en kan worden opgeborgen in een passende doos. Soms is een reparatie nodig of een extra vouw moet nogmaals plaatselijk gevlakt worden. In enkele enveloppen vinden we losse stukjes zegel. Als het puzzelstukje past, dan repareren we de zegel. Anders wordt het stukje in een hoesje bij de charter bewaard.

Erg vuile zegels worden nog extra schoon gemaakt.

Met strookjes karton worden de charters tijdelijk vastgezet, zodat tijdens transport niet schuiven, maar door de digitaliseerder wel gemakkelijk los gemaakt kunnen. Na het digitaliseren worden ze vastgezet met melinex band en krijgen de zegels een hoesje.

Het is een zeer dankbaar en bijzonder project, uit de bruine enveloppen komen soms charters met prachtige teksten en zegels tevoorschijn die in opgevouwen staat niet zichtbaar waren, elke keer weer een verrassing en de moeite waard om straks voor iedereen in digitale vorm te kunnen zien.

Anne Roos en Thekla Ahrens,
30 mei 2022

